

Protocol Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling Praktijkschool Uithoorn

Aandachtsfunctionarissen praktijkschool Uithoorn:
Mevrouw J. Baggen
Mevrouw J. de Lange

Versie januari 2023

Protocol meldcode PSU, S-schijf -> leerlingbegeleiding -> meldcode

Inhoudsopgave

1. Definities	3	
2.1 Inleiding van de Meldcode	4	
2.2 Verbeterde meldcode met afwegingskader	5	
3. Schematisch overzicht wettelijk verplichte stappen	7	
4. Stappen van de meldcode	8	
5. Wettelijke verplichtingen	16	
6. Participatie kind	18	
Bijlagen:		
Bijlage I	Verantwoordelijkheden Praktijkschool Uithoorn	21
Bijlage II	Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure	23
Bijlage III	Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling	25
Bijlage IV	Signalenlijst kindermishandeling 4- tot 12-jarigen	28
Bijlage V	Signalenlijst kindermishandeling 12- tot 19-jarigen	33
Bijlage VI	Vaststellen Protocol meldcode 'huiselijk geweld en kindermishandeling'	38
Bijlage VII	Algemene tips voor een gesprek met kinderen	39
Bijlage VIII	Relevante websites en telefoonnummers	41

1. Definities

Medewerker	De medewerker die binnen de school werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen onderwijs, begeleiding of een andere wijze van ondersteuning biedt. Hieronder vallen in ieder geval de docent, mentor, onderwijsassistent, de facilitair medewerker, administratief medewerker, directie, invalkracht, ondersteuningscoördinator en aandachtsfunctionaris.
Leerling	De leerling aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent.
Directie	Daar waar directie staat, kan worden gelezen directeur, teamleider of bestuur.
Aandachtsfunctionaris	De medewerker werkzaam binnen de school met specifieke deskundigheid op het terrein van kindermishandeling en huiselijk geweld. De aandachtsfunctionarissen op praktijkschool Uithoorn zijn mevr. Baggen en mevr. de Lange (tevens ondersteuningscoördinator en orthopedagoog/schoolpsycholoog).
Ouders/verzorgers	De volwassenen of volwassene die verantwoordelijk zijn/is voor de zorg en opvoeding van het kind; ouder(s), verzorger(s), voogd. Daar waar ouders geschreven wordt, wordt ook verzorgers of ouder/verzorger bedoeld.
Hij	Waar gesproken wordt over hij, kan zowel hij als zij van toepassing zijn.

2.1 Inleiding van de meldcode

Inleiding

De meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling helpt medewerkers bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Aan de hand van 5 stappen bepalen medewerkers in overleg met de aandachtsfunctionaris of er een melding moet worden gedaan bij Veilig Thuis en of er voldoende hulp kan worden ingezet. Een medewerker en aandachtsfunctionaris doorlopen de stappen van de meldcode als er vermoedens zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling. Het gaat hierbij om vermoedens van fysiek geweld, vermoedens van psychisch geweld, vermoedens van seksueel geweld en vermoedens van verwaarlozing. De stappen maken de medewerker duidelijk wat er van hem wordt verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en hoe hij op een verantwoorde wijze tot een besluit komt over het doen van een melding. Deze ondersteuning van medewerkers in de vorm van het stappenplan, levert, zo mag worden verwacht, een bijdrage aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De stappen die medewerkers geacht worden te zetten

De stappen gaan in op het proces *vanaf* het moment dat er signalen zijn. Signaleren wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van alle medewerkers die binnen de school werkzaam zijn. Zo bezien is signalering geen stap in het stappenplan, maar een grondhouding die in ieder contact met de leerling en de ouder wordt verondersteld. De stappen wijzen de medewerker de weg als hij meent dat er signalen zijn van huiselijk geweld of van kindermishandeling.

Volgorde van de stappen

De stappen die worden beschreven zijn in een bepaalde volgorde gerangschikt. Deze volgorde is niet dwingend. Waar het om gaat, is dat de medewerker op enig moment in het proces alle relevante stappen heeft doorlopen, voordat er wordt besloten een melding te doen. Zo zal het soms, na overleg met de aandachtsfunctionaris, voor de hand liggen om meteen met de ouder in gesprek te gaan over bepaalde signalen. In andere gevallen zal er eerst overleg zijn met de directie en/of met Veilig Thuis voordat het gesprek met de ouder wordt aangegaan. Ook zullen stappen soms twee of drie keer worden gezet.

Termijnen van de stappen

Er zijn geen termijnen beschreven per stap. De reden hiervan is dat het beschrijven van een tijdspad schijnveiligheid geeft. Elke situatie is anders en de medewerker zal een inschatting moeten maken op basis van ernst en (on)veiligheid van de situatie. Daarnaast zou een beschreven tijdspad uit moeten gaan van de meest ernstige, fatale vorm en situatie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Alle andere situaties zullen in datzelfde tijdspad moeten worden afgehandeld. Dit is niet mogelijk en geeft geen recht aan de situatie van elke individu. Het is daarom dat wettelijk geen tijdspad wordt vastgelegd. In elke situatie van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt opnieuw een inschatting gemaakt van de ernst en mate van spoed. Het is aan de school om effectief en verantwoord te handelen. Maak deze inschatting nooit alleen, maar samen met iemand anders zoals de aandachtsfunctionaris, de directie en/of met Veilig Thuis.

2.2 Verbeterde meldcode met afwegingskader

Vanaf 1 juli 2013 is de wet Verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling van kracht. In het kader van kwaliteitszorg, is de plicht opgelegd om een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling, daaronder ook begrepen seksueel geweld, vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis) en eengerelateerd geweld. Deze verplichting geldt voor organisaties en zelfstandige medewerkers in de gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg, justitie en politie. De meldcode is per 1 januari 2019 verbeterd en aangescherpt. Vanaf januari 2019 moeten organisaties met de verbeterde Meldcode en het afwegingskader werken. De verbeterde Meldcode is tot stand gekomen om situaties van onveiligheid beter en eerder in beeld te krijgen. In de Meldcode is in stap 4 en 5 een *afwegingskader* opgenomen. Het afwegingskader bestaat uit vijf vragen. In de verbeterde Meldcode is ook de *participatie van kinderen* meegenomen. In stap 3 is het gesprek met het kind toegevoegd. Er is voor de meldcode een app ontwikkeld.

Voor het schrijven van dit protocol is onder andere gebruik gemaakt van het voorbeeldprotocol 'onderwijs' ontwikkeld door de LVAK, 2018 (landelijke vereniging voor aandachtfunctionarissen kindermishandeling) alwaar mevr. J. Baggen en mevr. J. de Lange de scholing tot aandachtfunctionaris hebben genoten.

De Meldcode

De Meldcode is gebaseerd op drie pijlers: *Meldnormen*, *Situaties van Onveiligheid* en de *Afwegingsvragen*.

Meldnormen: in welke situaties moeten medewerkers melden?

Medewerkers *moeten* een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In **alle** gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure.
2. In alle **andere** gevallen waarin de medewerker meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een medewerker die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Situaties van onveiligheid

In het afwegingskader zijn situaties vastgelegd waarin de medewerker *altijd* moet melden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties waarbij sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid
- Disclosure ('onthulling' d.w.z. leerling geeft zelf aan slachtoffer te zijn van mishandeling/verwaarlozing)

Acute onveiligheid

Er is sprake van acute onveiligheid wanneer een zorgvrager in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid de komende dagen niet gegarandeerd is en hij direct bescherming nodig heeft. Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een medewerker allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.

Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Disclosure

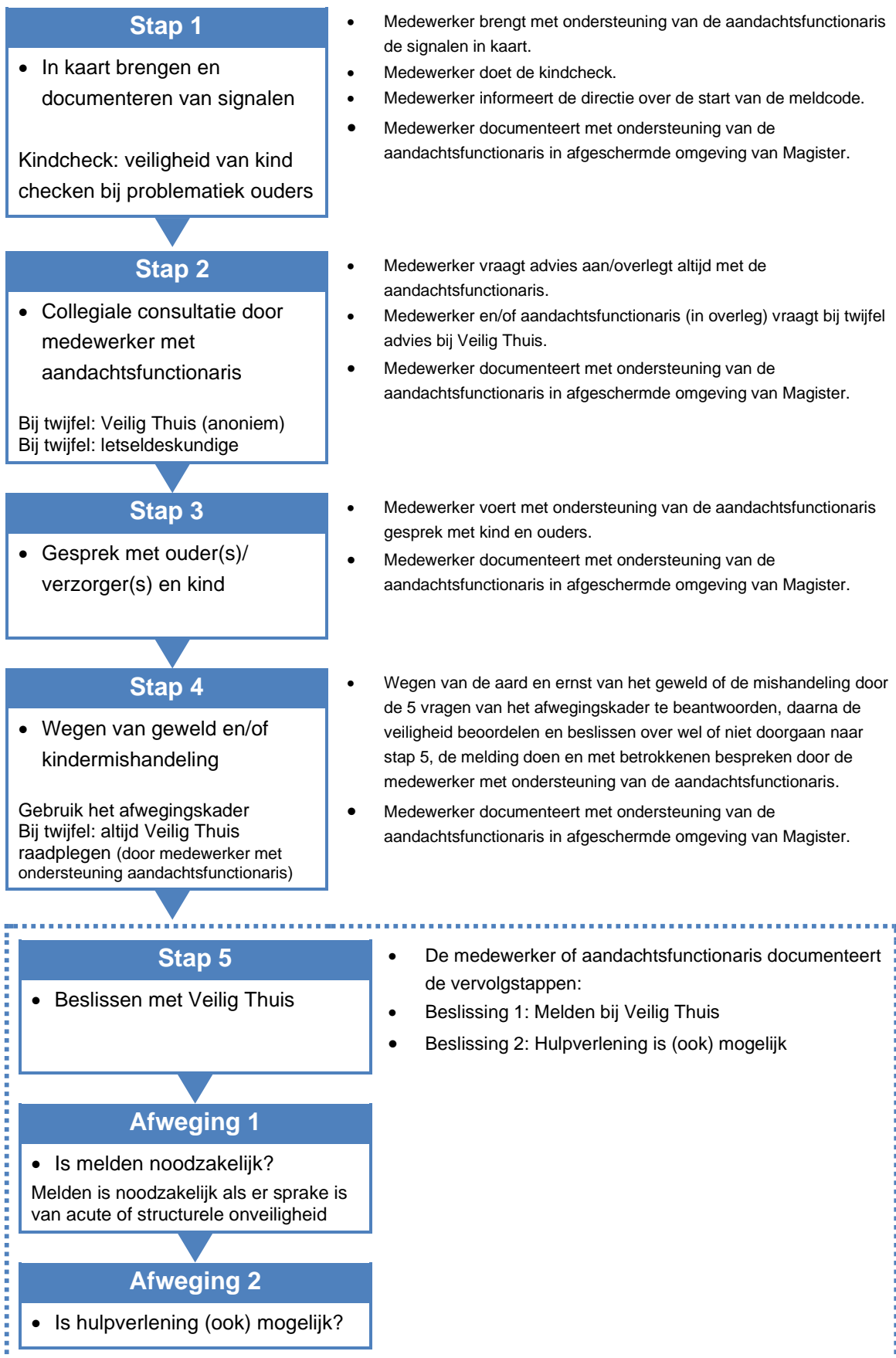
Er is sprake van disclosure (onthulling) wanneer slachtoffers uit zichzelf een medewerker om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een medewerker zonder hulp te vragen. Deze slachtoffers dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Wanneer een leerling uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. De drie meldnormen zijn te vertalen in vijf afwegingsvragen die in stap 4 worden gesteld.

Voorbeelden van acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure zijn te vinden in bijlage II.

Afwegingsvragen

Het *afwegingskader* (toe te passen in stap 4), bevat de vijf *afwegingsvragen* (zie pagina 13) waarmee medewerkers bij de beslissingen, die in stap 5 van de meldcode moeten worden genomen, worden ondersteund.

2. Schematisch overzicht wettelijk verplichte stappen

3. Stappen van de meldcode

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De medewerker brengt de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten in kaart en legt deze vast. Hij legt ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen. Aan de aandachtsfunctionaris wordt advies gevraagd bij het in kaart brengen van de signalen. De medewerker documenteert met ondersteuning van de aandachtsfunctionaris in afgeschermdde omgeving van Magister.

Bij vroegsignalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom verstandig uit te gaan van de signalen die de medewerker (als docent of andere betrokkene) bij de leerling of in de interactie tussen ouder/verzorger en leerling waarneemt. In bijlage III staan de vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling beschreven. In de signalenlijst (bijlage IV en bijlage V) staat een overzicht van de signalen. Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van deze signaleringslijst, maar realiseer dat signalen ook altijd op iets anders kunnen duiden.

In deze fase observeert de medewerker de leerling in de klas, in school en eventueel daarbuiten (bijvoorbeeld tijdens een huisbezoek) waardoor de medewerker de signalen in kaart brengt. Tijdens het uitwisselen over de activiteiten van de dag, de leerling en de feitelijkheden die de medewerker opvallen, krijgt de medewerker een beeld waardoor hij ook met informatie van de ouder(s) de situatie in kaart kan brengen. Daarnaast observeert hij de ouder(s) en het kind tijdens overige contactmomenten. De medewerker verzamelt alle signalen waardoor hij duidelijker krijgt of er zorgen zijn en welke zorgen dit zijn.

Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen worden schriftelijk vastgelegd. Hierdoor kan [de school](#) later bij bijv. de inspectie van het onderwijs verantwoording afleggen indien dit wordt gevraagd. Deze verslagen worden vastgelegd in Magister.

Bij acute bedreiging van de veiligheid en bij een disclosure kunnen de stappen van de meldcode versneld worden doorlopen, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eervraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Praktijkschool Uithoorn zal op het gebied van eengerelateerd geweld altijd direct contact opnemen met een aandachtsfunctionaris eengerelateerd geweld bij de politie. Ook zal een deskundige van Veilig Thuis geraadpleegd worden.

De medewerker doet een kindcheck op het moment dat er vanwege de situatie van de volwassene (oudersignalen) zorgen zijn om minderjarige kinderen. De uitkomsten van de kindcheck worden door de medewerker gedocumenteerd in Magister.

De medewerker legt met ondersteuning van de aandachtsfunctionaris in Magister de volgende gegevens vast:

- Vermeld altijd datum, plaats, situatie en overige aanwezigen.

- Signalen die duidelijk maken welke zorgen gezien, gehoord of geroken worden.
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten.
- Contacten over deze signalen.
- Stappen die worden gezet.
- Besluiten die worden genomen.
- Vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf signalen zo feitelijk mogelijk:

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een medewerker, meld de signalen dan bij de direct leidinggevende, conform de *Wet Preventie en bestrijding van seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs, artikel 4 Verplichting tot overleg en aangifte inzake zedenmisdrijven (meld- en aangifteplicht)*. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Stap 2: Collegiale consultatie

De medewerker benadert altijd de aandachtsfunctionaris kindermishandeling (de schoolpsycholoog of orthopedagoog ofwel de ondersteuningscoördinatoren) en bespreekt de signalen.

Indien er ook maar enige twijfel is over de oorzaak van de situatie en/of eventuele mogelijke onveiligheid bij de leerling, wordt advies gevraagd bij Veilig Thuis door de medewerker en/of de aandachtsfunctionaris. Veilig Thuis kan een eerste weging maken of het terecht is dat wij ons als school zorgen maken over deze situatie en of er mogelijk sprake kan zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld. Advies vragen aan Veilig Thuis gebeurt op dit moment in de procedure telefonisch en anoniem.

Om de leerling 'open' (niet anoniem) te bespreken met externe deskundigen (bijv. de jeugdarts) is toestemming van de ouders vereist. Indien de ouders geen toestemming geven, is dit een zorgelijk signaal en moet het worden meegenomen in de weging (stap 4). De leerling kan anoniem worden besproken wanneer de ouders geen toestemming hebben gegeven, maar dit verdient niet de voorkeur vanwege de eventuele vervolgacties.

Letselduiding: bij letsel moet advies gevraagd worden bij Veilig Thuis. Indien nodig kunnen zij iemand inschakelen die het letsel kan duiden. Wacht niet met letsel, maar handel direct.

Noodsituaties

In noodsituaties kun je contact zoeken met de crisisdienst van Veilig Thuis en/of de politie vragen om hulp te bieden.

De medewerker documenteert met ondersteuning van de aandachtfunctionaris de uitkomsten van de collegiale consultatie, het advies van Veilig Thuis en de genomen besluiten in een afgeschermd omgeving van Magister.

Stap 3: Gesprek met ouders en kind

Gesprek met de ouders

Ouders worden uitgenodigd voor een gesprek om de signalen te bespreken. Het gesprek wordt door de aandachtfunctionaris en medewerker samen voorbereid. Bij voorkeur wordt het gesprek met de ouders gevoerd door de medewerker met ondersteuning van de aandachtfunctionaris (indien gewenst kan het gesprek door hen samen worden gevoerd). Door de ouders te betrekken en in overleg te treden, is de kans groter dat de ouders gemotiveerd zijn om de situatie te verbeteren en/of hulp te aanvaarden.

Bespreek de signalen met de ouders:

- Leg de ouders het doel uit van het gesprek.
- Beschrijf de feiten die zijn vastgesteld en de waarnemingen die zijn gedaan.
- Nodig de ouders uit om een reactie hierop te geven.
- Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen er gezien, gehoord en waargenomen is. In geval van een vermoeden van (voorgenomen) vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis) of eengerelateerd geweld neem je met spoed contact op met Veilig Thuis.
- Leg het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en uit te wisselen over de ontwikkeling van de leerling, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bevestigd worden. Nodig de ouder expliciet uit tot het geven van zijn/haar mening en vraag door over leerling gerelateerde onderwerpen in de thuissituatie.

Indien de ouders de zorgen herkennen, kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Daarnaast kunnen handelingsadviezen worden uitgewisseld voor in de klas en thuis. Breng de ouders na overleg met anderen op de hoogte. Informeer en wissel tijdens deze contacten continu uit over de ontwikkeling van de leerling en de zorgen die je hebt. Indien een handelings- of begeleidingsplan wordt ingezet voor de leerling, bespreek dit met de ouders. Bespreek ook tussentijds en na afloop de resultaten van het handelings- of begeleidingsplan.

Indien tijdens het gesprek met de ouders blijkt dat de zorgen een andere oorzaak hebben, wordt dit traject afgesloten. De leerling en de ouders worden binnen de interne zorgstructuur van de school verder begeleid.

Het doen van een melding bij Veilig Thuis zonder dat de signalen zijn besproken met de ouders en leerling, is alleen mogelijk als:

- De veiligheid van een kind, jezelf of collega's in gedrang is
- Je rol niet inwisselbaar is voor het gezin/kind

Bij het vragen van advies aan Veilig Thuis geldt dit niet, advies vragen mag altijd anoniem.

Gesprek met de leerling

De medewerker bepaalt in overleg met de aandachtsfunctionaris wie er met de leerling in gesprek gaat (de medewerker of de aandachtsfunctionaris). In dat gesprek moet het volgende worden verteld en duidelijk worden:

- Het doel van het gesprek
- De genoemde signalen en feiten
- De reactie van de leerling
- Interpretatie van de reactie

Is de leerling nog geen 12 jaar, dan kan het gesprek alleen met de ouders gevoerd worden. Bedenk wel dat het voor de leerling fijn is om er bij betrokken te worden (door voor te bespreken of door te kijken of de leerling erbij kan zijn). Is de leerling tussen de 12 en 16 jaar, dan wordt er eerst een gesprek met de leerling gevoerd en vervolgens vindt er een gesprek plaats met de ouders (eventueel is de leerling aanwezig bij dit gesprek). Als uitgangspunt geldt dat ouders hierover vooraf behoren te worden geïnformeerd. Vanwege de veiligheid van de leerling, van jezelf of van anderen kan besloten worden om een eerste gesprek te voeren met de leerling zonder dat de ouders hierover worden geïnformeerd. Wanneer het risico bestaat dat de veiligheid van de leerling in het geding komt (bijvoorbeeld bij vermoeden seksueel misbruik of eengerelateerd geweld), wordt er nog geen gesprek gevoerd met ouders erbij. Is de leerling boven de 16 jaar dan zullen alle stappen die genomen worden, besproken worden met de leerling. In sommige gevallen kan een afwijkend besluit worden genomen t.a.v. de rol van de leerling. Zie hiervoor pagina 17.

Verslaglegging

De medewerker of de aandachtsfunctionaris (zij spreken af wie) legt vast met wie er is gesproken en waarover. Hij beschrijft de feitelijke reactie van de ouders en de leerling op de signalen die zijn besproken, de door hem voorgestelde oplossingen en leg ook de afspraken die gemaakt zijn vast in het afgeschermd dossier in Magister evenals wie wanneer aan wie terugkoppeling geeft.

Stap 4 wegen van geweld en/of kindermishandeling

Aan de hand van de in kaart gebrachte signalen, de collegiale consultatie, het eventuele advies van Veilig Thuis en het gesprek met de betrokkenen beantwoorden de aandachtsfunctionaris en de medewerker de vijf vragen van het afwegingskader en beoordelen de veiligheidssituatie. Bij twijfel wordt er altijd (op basis van anonieme leerling gegevens) advies gevraagd aan Veilig Thuis.

Bij het besluit om door te gaan naar stap 5 zullen de aandachtsfunctionaris en de medewerker de laatste drie vragen van het afwegingskader en het gesprek met de betrokkenen voorbereiden. De aandachtsfunctionaris informeert de directie over de genomen besluiten.

Zo nodig wordt Veilig Thuis advies gevraagd bij de voorbereiding van het gesprek. Het gesprek met de betrokkenen wordt door de aandachtsfunctionaris en de medewerker gevoerd. Tijdens dit gesprek vertellen zij de betrokkenen dat er een registratie bij Veilig Thuis zal plaatsvinden.

De antwoorden op de vijf afwegingsvragen, het eventuele advies van Veilig Thuis, genomen besluiten en uitkomsten van het gesprek met de betrokkenen worden door de aandachtsfunctionaris en medewerker gedocumenteerd in het afgesloten gedeelte van Magister.

Met betrokkenen wordt het volgende besproken (ouders en leerling):

- Leg uit waarom er een melding gedaan wordt en wat het doel daarvan is.
- Vraag de leerling en/of ouders uitdrukkelijk om een reactie.
- In geval van bezwaren van de leerling en/of ouders, overleg op welke wijze tegemoet gekomen kan worden aan deze bezwaren en leg dit in het document vast.
- Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in de afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen.
- Doe een melding indien naar het oordeel van school de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de leerling en/of ouders over de melding kan worden afgezien:

- als de veiligheid van de leerling, die van jezelf, of die van een ander in het geding is; of
- als er goede redenen zijn om te veronderstellen dat de leerling en/of de ouders daardoor het contact met school zal verbreken en de leerling daardoor uit zicht raakt.

Dit zijn zeer uitzonderlijke situaties en in deze gevallen zal altijd Veilig Thuis worden geraadpleegd (door de aandachtsfunctionaris).

Vermoeden blijkt ongegrond

Als het vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling op basis van de verzamelde informatie is weggenomen, er is bijvoorbeeld een andere oorzaak voor de signalen geconstateerd, dan wordt in overleg met de aandachtsfunctionaris de meldcode afgesloten. De aandachtsfunctionaris informeert de betrokkenen hierover en legt dat vast in het dossier in Magister. Blijft het vermoeden bestaan, dan worden de stappen van de meldcode verder gevolgd.

Vijf afwegingsvragen

	1	<p><i>Hebben wij (de school; aandachtsfunctionaris en medewerker) op basis van de stappen 1 tot en met 3 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</i></p> <p>Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier in Magister door medewerker en aandachtsfunctionaris. Ja: Ga verder met afweging 2.</p>
Meldnorm 1	2	<p><i>Schatten wij als school (aandachtsfunctionaris en medewerker) op basis van de stappen 1 tot en met 3 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid of dat er sprake is van disclosure (bijlage IV)?</i></p> <p>Nee: Ga verder met afweging 3. Ja: De afwegingen 3 tot en met 5 worden door de aandachtsfunctionaris en de medewerker samen met Veilig Thuis doorlopen.</p>
	3	<p><i>Zijn wij in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en/of disclosure wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i></p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis door aandachtsfunctionaris en medewerker. Ja: Ga verder met afweging 4.</p>
Meldnormen 2 en 3	4	<p><i>Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en/of disclosure wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i></p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis door aandachtsfunctionaris en medewerker. Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.</p>
	5	<p><i>Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en/of disclosure wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i></p> <p>Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis door aandachtsfunctionaris en medewerker. Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners door aandachtsfunctionaris.</p>

Stap 5: Beslissen met Veilig Thuis:

1: Is melden noodzakelijk?

2: Is hulp inzetten/organiseren (ook) mogelijk?

De aandachtsfunctionaris en de medewerker nemen bij een melding samen met Veilig Thuis de laatste drie vragen van het afwegingskader door.

1. Melden is noodzakelijk

Na de melding

Als de aandachtsfunctionaris en de medewerker een melding hebben gedaan, wordt besproken wat deze medewerker zelf, na de melding, binnen de grenzen van zijn gebruikelijke taakuitoefening kan doen om de betrokkenen of zijn gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. Er wordt verwacht dat hij, binnen zijn mogelijkheden, de betrokkene(n) blijft ondersteunen en beschermen.

Indien na een vooraf vastgestelde periode onvoldoende verbetering zichtbaar is, is het van belang opnieuw contact op te nemen met Veilig Thuis en eventueel opnieuw een melding te doen door de aandachtsfunctionaris. Veilig Thuis adviseert, indien nodig, meerdere keren contact op te nemen indien je onvoldoende verbetering of verslechtering ziet.

Noodsituaties

In noodsituaties waarin een slachtoffer onmiddellijk beschermd moet worden tegen een acuut gevaar, wordt de alarmcentrale gebeld op 112 en de politie gevraagd om hulp te bieden. In noodsituaties kan ook contact worden gezocht met de Raad voor de Kinderbescherming.

2. Hulp inzetten is (ook) mogelijk

De aandachtsfunctionaris en medewerker bespreken met de ouders de verder te nemen stappen voor geadviseerde hulpverlening voor de leerling en de ouders. De aandachtsfunctionaris geeft informatie en maakt afspraken over de eventuele indicaties die nodig zijn voor verdere hulp. Hij verwijst de ouders door en vraagt daarna of de ouders zijn aangekomen bij de hulp. In de klas worden door de medewerker in overleg met de aandachtsfunctionaris afspraken gemaakt over de aanpak van de leerling door de onderwijsbehoeften te verhelderen. Indien nodig wordt het ontwikkelingsperspectiefplan aangepast. In overleg wordt afgesproken op welke termijn effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Dit wordt zo concreet mogelijk gemaakt en gedocumenteerd in Magister en in Profijt. Wanneer hulp effectief is, kan worden afgesloten en worden er afspraken gemaakt over het monitoren van de veiligheid van betrokkenen. Wanneer hulp niet effectief blijkt, worden de stappen van de meldcode opnieuw doorlopen. De aandachtsfunctionaris monitort en onderneemt actie wanneer de ingezette hulp onvoldoende is.

De volgende vereisten gelden wanneer hulp bieden of organiseren mogelijk is:

- Er is voldoende zicht op veiligheid.
- Er is voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen).

- Alle betrokkenen hebben de focus op het stoppen van geweld en een duurzaam herstel van de veiligheid. Er wordt gewerkt aan het herstel van directe veiligheid en het wegnemen van de oorzaken van geweld.
- Hulp is gericht op het versterken van de veerkracht en het herstel van de schade die is veroorzaakt door (de dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling bij betrokkene(n).
- Er is sprake van een gezamenlijke analyse en een plan met doelen en evaluatiemomenten van de betrokkenen. Dit plan is op maat gemaakt met alle betrokkenen bin het gezin of huishouden, waarbij de doelen van begeleiding en/of hulpverlening helder zijn.
- Indien meerdere beroepskrachten betrokken zijn, zijn er afspraken gemaakt over samenwerking en casusregie op de veiligheid en (multidisciplinaire) hulpverlening.

De aandachtsfunctionaris documenteert ook wanneer er geen melding wordt gedaan en er zelf hulp georganiseerd kan worden:

- welke informatie is verstrekt en welke afspraken met Veilig Thuis zijn gemaakt;
- of de melding is besproken met betrokkenen en de reactie hierop;
- als er geen contact is geweest met betrokkenen wat daarvan de reden is;
- naam en functie medewerker van Veilig Thuis;
- uitkomst overleg met Veilig Thuis;
- de hulp die de aandachtsfunctionaris zelf heeft geboden of georganiseerd.

4. Wettelijke verplichtingen

Meldrecht

Een aantal medewerkers op school heeft een beroepsgeheim (denk aan gedragswetenschappers, vertrouwenspersonen). Een beroepsgeheim houdt in dat de medewerker geen informatie over de leerling/ouder aan anderen mag geven. Behalve als de leerling/ouder daarvoor toestemming voor geeft.

Het beroepsgeheim of de zwijgplicht is een belangrijke voorwaarde voor effectieve hulpverlening. De vertrouwensrelatie met een leerling/ouder is van wezenlijk belang. Toch kunnen er situaties zijn waarin de problematiek zo ernstig is dat het doorbreken van het beroepsgeheim noodzakelijk is.

Een meldrecht houdt in dat professionals met een beroepsgeheim (vermoedens van) huiselijk geweld mogen melden bij Veilig thuis. De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een leerling/ouder zich in een ernstige situatie bevindt. Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld is dit in een meldrecht vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (art. 5.2.6 Wmo). Dit biedt iedere medewerker met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis te melden. Ook als de leerling/ouder daar geen toestemming voor geeft. Daarnaast biedt het meldrecht medewerkers de mogelijkheid om informatie over een leerling/ouder te verstrekken als Veilig Thuis daarbij in een onderzoek naar vraagt.

Verantwoordelijkheden

De directie is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de meldcode. De medewerkers zijn verantwoordelijk voor het bespreken van de signalen met de aandachtsfunctionaris en het juist doorlopen van de stappen van de meldcode. De aandachtsfunctionaris draagt verantwoordelijkheid om de medewerkers te adviseren en ondersteunen bij het uitvoeren van de stappen van de meldcode. Zie bijlage I voor taken en verantwoordelijkheden binnen praktijkschool Uithoorn.

Documentatie

De medewerkers zijn met ondersteuning van de aandachtsfunctionaris verantwoordelijk voor een juiste documentatie van alle stappen.

Vertrouwelijke informatie

Vertrouwelijke informatie wordt gedocumenteerd in Magister op zo een manier dat het alleen zichtbaar is voor leden van het ondersteuningscoördinatoren overleg (OCO). Informatie die van belang is voor het welbevinden en de verdere ontwikkeling van de leerling wordt door de medewerker in overleg met de aandachtsfunctionaris (mondeling dan wel schriftelijk in Magister) gedeeld met medewerkers die bij de leerling zijn betrokken. Informatie wordt nooit zonder toestemming van betrokkenen gedeeld met derden.

Instructie gebruik Kindcheck

De Kindcheck is onderdeel van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Doel van de Kindcheck is om meer kinderen in beeld te brengen die ernstig risico lopen mishandeld

of verwaarloosd te worden door de situatie waarin hun ouder(s) verkeert of verkeren. De Kindcheck vindt plaats in stap 1 van de Meldcode.

De Kindcheck is gericht op beroepskrachten die contacten hebben met volwassen cliënten en niet met hun (klein-)kinderen, en daarom ook niet beschikken over kindsignalen. Maar binnen de praktijkschool, waarbij contact met **adolescenten** plaatsvindt, moet de kindcheck eveneens worden uitgevoerd. De medewerker kan zich namelijk - naast de zorg voor de betreffende leerling - zorgen maken over eventueel aanwezige broertjes en zusjes in het gezin.

De Kindcheck is aan de orde waarin de beroepskracht zich, vanwege de ernstige situatie van ouder(s), zorgen maakt over mogelijk aanwezige minderjarige kinderen. De Kindcheck geldt als een beroepskracht meent dat er, vanwege de toestand van ouders, risico's zijn op ernstige schade voor kinderen of een bedreiging van de veiligheid van kinderen die afhankelijk zijn van de zorg van deze ouder. Zo geldt de Kindcheck bijvoorbeeld in geval van een ernstige (chronische) depressie, zware verslaving, (dreigende) huisuitzetting, geweld tussen huisgenoten, suïcidepoging.

Wanneer er twijfels zijn over de veiligheid van de kinderen doorloopt school de stappen van de Meldcode. De medewerker legt met ondersteuning van de aandachtsfunctionaris vast door welke signalen bij de ouder(s) er twijfels zijn over de veiligheid van de (andere) kinderen. Daarna volgen de overige stappen van de Meldcode die ervoor zorgen dat er, indien nodig, verder onderzoek plaatsvindt en dat er, indien nodig, passende hulp kan komen.

Deskundigheid eengerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eengerelateerd geweld. Zo dient men in deze zaken altijd een deskundige te raadplegen, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties.

Praktijkschool Uithoorn zal op het gebied van eengerelateerd geweld altijd direct contact opnemen met een aandachtsfunctionaris eengerelateerd geweld bij de politie. Zie bijlage VIII voor informatie (website en telefoonnummers) bij vermoeden van eengerelateerd geweld. Naast de politie zal in dit geval ook Veilig Thuis geraadpleegd worden.

Verwijsindex risicjongeren

De organisatie moet zijn medewerkers op de hoogte stellen van de meldingsprocedure voor de Verwijsindex risicjongeren. Dit geldt alleen voor organisaties die bevoegd zijn een melding te doen in dit systeem. Op dit moment (december 2022) maakt Praktijkschool Uithoorn geen gebruik van de verwijsindex. Wel volgen wij de ontwikkelingen hierover binnen het samenwerkingsverband.

5. Participatie kind

Participatie van kinderen in de meldcode

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen. In stap 3 wordt de leerling daarom ook expliciet genoemd als gesprekspartner. Op Praktijkschool Uithoorn (PSU) vinden we de participatie van leerlingen in de meldcode belangrijk. Wel hebben we op PSU te maken met een kwetsbare doelgroep vanwege het niveau van functioneren (IQ 55-80) en bijkomende problematiek. Bij wel of niet melden bij Veilig Thuis wordt in overleg tijdens het IZO besproken wat wel en niet gedeeld wordt met de leerling, altijd met het belang van de leerling voorop. Daarbij wordt ook meegewogen of de signalen vanuit de leerling zijn gekomen of dat de signalen bestaan uit bepaald handelen (of nalaten van handelen) door ouders. Wanneer in de procedure wordt afgeweken van het protocol wordt dit altijd onderbouwd met een reden en gedocumenteerd met de reden waarom er wordt afgeweken.

Er zijn 9 actiepunten behorend bij 'participatie van het kind' die in het protocol horen. Hieronder wordt beschreven hoe hieraan in dit protocol van de PSU wordt voldaan.

1. Termen

Beschrijf of er in het protocol wordt gesproken over 'cliënt', 'patiënt' of 'ouder en kind'.

In het protocol van de PSU wordt gesproken over het kind/de kinderen, de leerling/de leerlingen (de leerling aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent) en over ouders (de volwassenen of volwassene die verantwoordelijk zijn/is voor de zorg en opvoeding van het kind; ouder(s), verzorger(s), voogd. Daar waar ouders geschreven wordt, wordt ook verzorgers of ouder/verzorger bedoeld).

2. Informatie over het proces

Procesinformatie houdt in dat kinderen gedurende het traject uitleg krijgen over wie wat met welke reden en op welk moment aan het doen is of gaat doen.

Binnen de PSU overlegt de aandachtsfunctionaris met de medewerker wie van deze twee met de leerling de volgende stappen van het proces bespreekt. De aandachtsfunctionaris monitort of dit ook daadwerkelijk gebeurt.

- Wie wat aan het doen is, waarom diegene dat aan het doen is en wanneer dit gebeurt.
- Wat de zorgen zijn.
- Welke besluiten er genomen worden, door wie, over wat en wanneer.
- Wanneer er terugkoppeling is van bijv. Veilig Thuis en waarover.
- Mogelijkheden voor het kind voor participatie, meedenken, mening geven.
- Recht op klacht of verzet: de leerling wordt verteld dat hij terecht kan bij de vertrouwenspersoon van de school als hij het oneens is met een genomen beslissing of over wat er met zijn mening is gedaan.

3. Informatie over veilig opgroeien

Sinds 2007 is in het Burgerlijk Wetboek beschreven dat ouders in de opvoeding en verzorging van hun kinderen geen geestelijk of lichamelijk geweld of andere vernederende behandeling mogen toepassen.

Als kinderen horen dat zij het recht hebben op te groeien zonder geweld kan dat kinderen helpen mishandeling, verwaarlozing of het misbruik thuis in het juiste perspectief te plaatsen en hen te 'ontschuldigen'. Het is daarbij belangrijk kinderen te vertellen dat kinderen liefde, respect en bescherming van hun ouders nodig hebben om gezond op te kunnen groeien en dat het niet goed is voor kinderen als zij vaak bang zijn of zich zorgen maken over hun eigen of iemand anders veiligheid. Als mishandelde kinderen over de informatie beschikken dat wat zij meemaken niet mag, kan dat tegenwicht bieden aan de van huis uit meegekregen informatie dat dit normaal zou zijn.

Binnen de PSU overlegt de aandachtsfunctionaris met de medewerker wie van deze twee de leerling de volgende uitleg geeft, wanneer zij dit doen en dat zij dit doen in een gesprek. De aandachtsfunctionaris monitort of dit ook daadwerkelijk gebeurt:

- Uitleg over wat normaal is in de omgang tussen ouders en kinderen; uitleg over dat conflicten anders beëindigd kunnen worden dan met psychisch en/of fysiek geweld; uitleg dat kinderen geen schuld hebben aan mishandeling, verwaarlozing of seksueel misbruik. Zie voor een voorbeeld over hoe je dit kunt doen bijlage VII.

4. Recht op eigen mening

Kinderen hebben informatie nodig over hun recht om te participeren om te kunnen beslissen of, en zo ja hoe, zij betrokken willen worden en om hun eigen mening te geven.

Binnen de PSU overlegt de aandachtsfunctionaris met de medewerker wie van deze twee de leerling informeert over hun recht, wanneer zij dit doen en dat zij dit doen in een gesprek. De aandachtsfunctionaris monitort of dit ook daadwerkelijk gebeurt.

5. Vragen en luisteren naar de visie van het kind

Het is van belang dat de visie van kinderen gedurende het hele traject over alle beslissingen die hen raken wordt gehoord en meegewogen.

Binnen de PSU overlegt de aandachtsfunctionaris met de medewerker wie van deze twee de leerling vraagt en luistert naar de visie van de leerling, wanneer zij dit doen en dat zij dit doen in een gesprek. De aandachtsfunctionaris monitort of dit ook daadwerkelijk gebeurt. Er wordt gevraagd en geluisterd naar: de mening van het kind over bestaande zorgen, de door het kind geopperde oplossingen en de mening over voorgestelde beslissingen.

6. De mening van het kind in de besluitvorming

Kinderen moeten niet alleen de mogelijkheid krijgen hun visie te geven, er moet ook iets gedaan worden met wat zij vertellen.

Binnen de PSU overlegt de aandachtsfunctionaris met de medewerker wie van deze twee aan de leerling de mening over de besluitvorming wordt gevraagd wanneer dit gevraagd wordt en dat dit gebeurt in een gesprek. Het is belangrijk dat medewerkers open en eerlijk zijn over hoe zij het perspectief van het kind meewegen. Door te vragen naar de visie van kinderen komen medewerkers erachter wat voor kinderen echt belangrijk is en wat volgens hen echt verbeterd moet worden. Soms hebben kinderen een andere focus of prioriteit dan professionals.

7. Route bij disclosure

Bij een disclosure waarbij het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden worden de stappen van de meldcode versneld doorlopen, zo nodig binnen een uur. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Er wordt direct contact met Veilig thuis gezocht en de vervolgstappen

worden samen bepaald. Het liefst door medewerker met aandachtsfunctionaris samen, maar als dit niet haalbaar blijkt direct door de betrokken medewerker.

8. Steun

Neem in de meldcode op hoe professionals steun bieden of organiseren na overdracht naar jeugdzorg of de melding.

Binnen de PSU overlegt de aandachtsfunctionaris met de medewerker wie van deze twee aan de leerling uitlegt hoe en wanneer steun wordt geboden aan de leerling. Duidelijk wordt gemaakt dat de meldcode niet stopt bij een melding of overdracht naar hulpverlening: zo lang professionals zelf contact hebben met kinderen steunen zij kinderen en helpen zij gevoelens van stress te verminderen. De aandachtsfunctionaris onderhoudt contact met Veilig Thuis en/of de jeugdhulpverlening over het vervolg.

9. Tips voor gesprek

Verwijzing naar kwalitatieve gesprekstips

Voor meer informatie over gespreksvoering met kinderen zie bijlage VII en over de participatie van kinderen in de meldcode zie de *“Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”* (VWS, 2018):

https://lvak.nl/downloads/Handreiking_Participatie_van_kinderen_in_de_Meldcode_huiselijk_ge_weld_en_kindermishandeling_2018.pdf

6. Bijlagen

BIJLAGE I Verantwoordelijkheden Praktijkschool Uithoorn

Om het voor medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt de directie van Praktijkschool Uithoorn er zorg voor dat:

- De meldcode wordt opgenomen in het veiligheidsbeleid van de organisatie;
- deskundigheidsbevordering wordt opgenomen in het scholingsplan;
- de meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de meldcode aansluit op de zorgstructuur van de organisatie;
- de werking van de meldcode jaarlijks geëvalueerd wordt en zo nodig acties in gang worden gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- er aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling zijn aangesteld;
- binnen de organisatie en in de kring van ouders/verzorgers bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- zij de eindverantwoordelijkheid draagt voor de uitvoering van de meldcode.

Taken aandachtsfunctionaris

- De schoolpsycholoog en orthopedagoog (ondersteuningscoördinatoren) zijn aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Functioneert als vraagbaak binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- Heeft kennis van de stappen volgens de meldcode;
- Stelt taken vast van een ieder (wie doet wat wanneer) en legt deze in de meldcode vast;
- Coördineert de uitvoering van de meldcode bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- Waakt over de veiligheid van de leerling bij het nemen van beslissingen;
- Neemt zo nodig contact op met het Veilig Thuis voor advies of melding (in overleg met de medewerker);
- Evalueert de genomen stappen met betrokkenen;
- Ziet toe op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin;
- Ziet toe op dossiervorming en verslaglegging (in overleg met de werknemer);
- Herkent signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Heeft overleg met de docent bij zorg over een leerling aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Voert de afspraken uit die zijn voortgekomen uit het overleg met de docent, zoals observeren en verslaglegging (in overleg met de medewerker);
- Bespreekt de resultaten van de ondernomen stappen met het interne zorgteam.

N.B.: de taken aandachtsfunctionaris en ondersteuningscoördinator zijn niet gesplitst omdat ze in de praktijk door elkaar lopen.

Taken docent/medewerkers

- Herkent signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Overlegt met de aandachtsfunctionaris bij zorg over een leerling aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Voert de afspraken uit die zijn voortgekomen uit het overleg met de aandachtsfunctionaris, zoals observeren en verslaglegging;
- Neemt zo nodig contact op met het Veilig Thuis voor advies of melding (in overleg met de aandachtsfunctionaris);
- Zorgt voor een juiste dossiervorming en verslaglegging (in overleg met de aandachtsfunctionaris);
- Bespreekt de resultaten van de ondernomen stappen met de aandachtsfunctionaris.

De directie en de medewerkers zijn *niet* verantwoordelijk voor

- Het vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Het verlenen van professionele hulp aan ouders of leerlingen (begeleiding).

Bijlage II Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een medewerker allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft. • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe. • Poging tot verwurging. • Wapengebruik. • Geweld tijdens de zwangerschap. • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar. • Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eervraak, vrouwelijke genitale verminking). • Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel. • Als een ouder (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt. • Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn. • Acute onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs. • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling. • Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene. • Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken.

- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld. • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden. • Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een medewerker om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een medewerker om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-) partnerstalking, huwelijksdwang, eegerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de medewerker, Veilig Thuis en het slachtoffer.

Bijlage III Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Kindermishandeling komt voor in alle lagen van de bevolking en in alle leeftijdscategorieën. Vaak komen verschillende vormen tegelijkertijd voor. Bij iedere vorm van mishandeling is er ook sprake van psychische mishandeling. Het kind niet beschermen tegen de mishandeling van de andere ouder is ook mishandelen.

Zo veel mogelijk vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling worden in deze bijlage nader toegelicht, inclusief vormen van seksueel geweld, genitale verminking en eengerelateerd geweld. Specifieke vormen van geweld vragen specifieke kennis en vaardigheden van medewerkers. Ontbreekt deze specifieke deskundigheid, dan is het verstandig dat de aandachtsfunctionaris bij signalen die mogelijkwijs kunnen duiden op zo'n specifieke vorm van geweld, meteen een beroep doet op Veilig Thuis of het Landelijk Expertisecentrum Eengerelateerd geweld (LEC EGG). Het moment waarop de aandachtsfunctionaris moet worden ingeschakeld door de medewerker, staat beschreven in de route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Definitie Kindermishandeling en huiselijk geweld

Kindermishandeling is elke vorm van, voor de minderjarige, bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief, opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel (Wet op de jeugdzorg, 2005).

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis). Ook een vechtscheiding kan hieronder vallen.

De combinatie van kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

Hieronder staat een opsomming van vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Lichamelijke mishandeling

Ouders verwonden het kind of staan toe dat het kind verwond wordt. (Anders dan ten gevolge van een ongeluk.) Voorbeelden van lichamelijke mishandeling:

- slaan, stompen, schoppen, opzettelijk laten vallen, verbranden, vergiftigen, verstikken;
- meisjesbesnijdenis: een ingreep aan de uitwendige geslachtsdelen van een meisje (zie onder een uitgebreide beschrijving);
- Shaken Baby Syndroom: verzameling van signalen en symptomen die het gevolg zijn van het heftig door elkaar schudden van een baby.

Lichamelijke verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Ouders zijn niet in staat of bereid tot het verschaffen van minimale zorg ten aanzien van de lichamelijke behoeften.

Voorbeelden van lichamelijke verwaarlozing:

- niet zorgen voor voldoende of geschikt eten;
- niet zorgen voor schone, aan de weersomstandigheden aangepaste, passende kleding;
- niet zorgen voor geschikt onderdak;
- niet zorgen voor geschikte medische, tandheelkundige en geestelijke gezondheidszorg;
- niet zorgen voor voldoende hygiëne;
- niet zorgen voor voldoende toezicht.

Psychische mishandeling

Het toebrengen van schade aan de emotionele en/of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind.

Voorbeelden van psychische mishandeling zijn:

- het bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren en denigreren;
- het kind tot zondebok maken;
- het belasten van een kind met een te grote verantwoordelijkheid;
- eisen stellen waaraan een kind niet kan voldoen;
- het blootstellen van een kind aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag;
- het opsluiten of vastbinden van het kind als middel van straf of controle;
- de ouders zijn verwickeld in een vechtscheiding en betrekken de kinderen hierbij.

Psychische verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft.

Voorbeelden van psychische verwaarlozing zijn:

- niet zorgen voor voldoende aandacht, respect, genegenheid, liefde en contact;
- niet zorgen voor voldoende ruimte voor toenemende autonomie;
- niet zorgen voor regelmatige schoolgang, onthouden van onderwijs;
- blootstellen aan huiselijk geweld.

Seksueel misbruik

Seksueel contact met een kind hebben of pogen te hebben, ter bevrediging van de seksuele gevoelens van de ouder/verzorger of anderen en/of uit geldelijk gewin. Voorbeelden van seksueel misbruik zijn:

- aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij geen genitaal contact plaatsvindt (bijvoorbeeld ongepast kussen, strelen van borsten);
- aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij genitaal contact plaatsvindt;
- penetratie door vingers, voorwerpen of penis;
- pornografisch materiaal laten zien of opnemen.

Vrouwelijke genitale verminking (VGV)

Vrouwelijke genitale verminking, ook wel meisjesbesnijdenis genoemd, is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen. De lichtste vorm is een sneetje in de voorhuid van de clitoris. De meest verminkende vorm is de infibulatie of faraonische besnijdenis, waarbij de hele clitoris, de kleine schaamlippen en een deel van de grote schaamlippen verwijderd worden. Na hechting van wat over is van de grote schaamlippen, blijft alleen een kleine opening over voor menstruatiebloed en urine.

Vrouwelijke genitale verminking is een traditioneel gebruik dat vooral voorkomt in een aantal Afrikaanse landen. De traditie is daar soms verweven geraakt met het geloof, zowel islamitisch als christelijk. De ingreep vindt meestal plaats bij jonge meisjes, de exacte leeftijd verschilt per land.

Alle vormen van vrouwelijke genitale verminking zijn in Nederland strafbaar. Ook inwoners van Nederland die hun dochter in het buitenland laten besnijden plegen een strafbaar feit en kunnen in Nederland worden vervolgd. *Belangrijk: bij een vermoeden van VGV dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met Veilig Thuis.*

Eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld is geestelijk of lichamelijk geweld dat wordt gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een schending van de eer van een man, vrouw of familie.

Onder eergerelateerd geweld vallen bijvoorbeeld bedreiging met eermoord, aanzetten tot zelfmoord, mishandeling of verminking, verstoting of bedreiging daarmee en uithuwelijking.

Eerwraak is de meest extreme vorm omdat het slachtoffer hierbij wordt vermoord.

Belangrijk: bij een vermoeden van eergerelateerd geweld dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met Veilig Thuis of met een persoon of school met specifieke expertise over dit onderwerp zoals het Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd geweld (LECEGG). Zie bijlage VIII voor gegevens van het LECEGG.

Bijlage IV Signalenlijst kindermishandeling 4- tot 12-jarigen

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst bij een kind te herkennen zijn, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Deze lijst is niet uitputtend, er kunnen zich andere signalen voordoen die hier niet vermeld staan. Ook kunnen signalen in deze lijst overlappen met signalen in de lijst voor jongeren van 12 tot 19 jaar (bijlage 6).

De signalen die in deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd.

1. Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- Achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling;
- Schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling;
- Regressief gedrag;
- Niet zindelijk.

Relationele problemen

Ten opzichte van de ouders:

- totale onderwerping aan de wensen van de ouders;
- sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouders;
- onverschilligheid ten opzichte van de ouders;
- kind is bang voor ouders;
- kind vertoont heel ander gedrag als ouders in de buurt zijn.

Relationele problemen

Ten opzichte van andere volwassenen:

- bevrozing bij lichamelijk contact;
- allemansvriend;
- lege blik in de ogen en vermijden van oogcontact;
- waakzaam, wantrouwend.

Relationele problemen

Ten opzichte van andere kinderen:

- speelt niet met andere kinderen;
- is niet geliefd bij andere kinderen;
- wantrouwend;
- terugtrekken in eigen fantasiewereld.

Gedragsproblemen

- Plotselinge gedragsverandering;
- Labiel, nerveus gespannen;
- Depressief;
- Angstig;
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos;
- Agressief;
- Hyperactief;
- Destructief;
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel;
- Vermoeidheid, lusteloosheid;
- Niet huilen, niet lachen;
- Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn;
- Schuld- en schaamtegevoelens;
- Zelfverwondend gedrag;
- Eetproblemen;
- Anorexia / boulimia;
- Slaapstoornissen;
- Bedplassen/broekpoepen.

2. Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- Blauwe plekken;
- Krab-, bijt- of brandwonden;
- Botbreuken;
- Littekens.

Verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)

- Slechte hygiëne;
- Onvoldoende kleding;
- Onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg;
- Veel ongevallen door onvoldoende toezicht;
- Herhaalde ziekenhuisopnamen;
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg;
- Traag herstel door onvoldoende zorg.

Overige medische signalen

- Ondervoeding;

- Achterblijven in lengtegroei;
- Psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc.).

3. Kenmerken ouders / gezin

Ouder-kind relatiestoornis

- Ouder troost kind niet bij huilen;
- Ouder klaagt overmatig over het kind;
- Ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind;
- Ouder toont weinig belangstelling voor het kind.

Signalen ouder

- Geweld in eigen verleden;
- Apathisch en (schijnbaar) onverschillig;
- Onzeker, nerveus en gespannen;
- Onderkoeld brengen van eigen emoties;
- Negatief zelfbeeld;
- Steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping');
- Afspraken niet nakomen;
- Kind opeens van school afhalen;
- Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen;
- Psychiatrische problemen;
- Verslaafd.

Gezinskenmerken

- 'Multi-probleem' gezin;
- Ouder die er alleen voorstaat;
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin;
- Isolement;
- Vaak verhuizen;
- Sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera;
- Veel ziekte in het gezin;
- Draaglast gezin gaat draagkracht te boven;
- Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen.

4. Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- Verwondingen aan genitaliën;
- Vaginale infecties en afscheiding;
- Jeuk bij vagina en/of anus;
- Problemen bij het plassen;
- Recidiverende urineweginfecties;
- Pijn in de bovenbenen;
- Pijn bij lopen en/of zitten;
- Seksueel overdraagbare ziekten.

Relationele problemen

- Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder.

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag:

- excessief en/of dwangmatig masturberen;
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact;
- niet leeftijdsadequaate seksueel spel;
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit;
- angst om zich uit te kleden;
- angst om op de rug te liggen;
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam;
- schrikken bij aangeraakt worden;
- houderige motoriek (onderlichaam 'op slot');
- geen plezier in bewegingsspel.

5. Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen

- Agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader of moeder (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan);
- Opstandigheid;
- Angst;
- Negatief zelfbeeld;
- Passiviteit en teruggetrokkenheid;
- Zichzelf beschuldigen;
- Verlegenheid.

Problemen in sociaal gedrag en competentie:

- wantrouwen ten aanzien van de omgeving;
- gebrek aan sociale vaardigheden.

6. Signalen die specifiek zijn voor Factitious Disorder Imposed on Another (FDIA) (voorheen Münchhausen by Proxy)

Factitious Disorder Imposed on Another (FDIA) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen, het toebrengen van verwondingen of infecties. FDIA kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen overlijdt aan de gevolgen van FDIA. Signalen die kunnen duiden op het betreffende syndroom zijn o.a.:

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld;
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen;.
- Symptomen verdwijnen wanneer ouder en kind worden gescheiden;
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek;

- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aandringt;
- Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen;
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie;
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten;
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis;
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden;
- Vaak van arts wisselen.

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan FDIA, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl FDIA-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

7. Signalen die kunnen duiden op eengerelateerd geweld

- (structureel) verzuim, mogelijk gestimuleerd door ouders;
- verminderde prestaties;
- verzoek om verlengde vakantie;
- te laat terugkeren uit land van herkomst;
- opzien tegen komende vakantie;
- gehaald/gebracht worden en/of surveillance door broers of neven op school/werk, niet zelfstandig mogen reizen;
- sociale isolatie/ verbreking vriendschappen zonder duidelijke reden;
- verandering van kleding, van modern naar traditioneel of andersom;
- algehele gedragsveranderingen (zie ook gezondheid en gedrag);
- er wordt geroddeld over een meisje op school en/ of haar broers/neven hebben veel ruzie over haar;
- deelname aan school/werkuitjes zeer beperkt, na werk/school weinig uitlooptijd, geen flexibiliteit;
- dubbelleven, groot verschil in gedrag tijdens/buiten school.

Bijlage V Signalenlijst kindermishandeling 12- tot 19-jarigen

Als jongeren mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren die aangeven dat er iets met de jongere aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst bij een jongere te herkennen zijn, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Deze lijst is niet uitputtend, er kunnen zich andere signalen voordoen die hier niet vermeld staan. Ook kunnen signalen in deze lijst overlappen met signalen in de lijst van jongeren van 4 tot en met 12 jaar (bijlage IV).

De signalen die in deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd.

1. Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- regressief gedrag
- ouwelijk gedrag

Relationele problemen

Ten opzichte van de ouders

- totale onderwerping aan de wensen van de ouder
- sterk afhankelijk gedrag t.o.v. de ouder
- angst voor ouder

Ten opzichte van andere volwassenen

- bevriezing bij lichamelijk contact
- allemansvriend
- lege blik in ogen en vermijden van oogcontact
- waakzaam, wantrouwend

Ten opzichte van leeftijdgenoten

- is niet geliefd bij leeftijdgenoten
- wantrouwend

Gedragsproblemen

- plotselinge gedragsverandering

- niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- slaapstoornissen
- vermoeidheid, lusteloosheid
- schuld- en schaamtegevoelens
- bedplassen
- negatief zelfbeeld
- anorexia of boulimie
- schoolverzuim

‘Acting out gedrag’:

- weglopen
- crimineel gedrag
- agressief gedrag
- alcohol- en/of drugsmisbruik

‘Acting in gedrag’:

- in zichzelf gekeerd, depressief
- extreem verantwoordelijkgevoel
- passief, meegaand, apathisch, lusteloos
- labiel, nerveus, gespannen
- angstig
- zelfverwondend gedrag
- suïcidaal gedrag

2. Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- blauwe plekken
- krab-, bijt-, of brandwonden
- botbreuken
- littekens

Overige medische signalen

- klein voor leeftijd
- psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn etc.)
- vertraagd intreden van de puberteit
- matige algehele gezondheidstoestand

3. Kenmerken ouders/gezin

Ouder-kind relatiestoornis

- ouder heeft irreële verwachtingen t.a.v. de leerling
- ouder toont weinig belangstelling voor de leerling

Signalen ouder

- geweld in eigen verleden
- apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- onzeker, nerveus, en gespannen

- onderkoeld brengen van eigen emoties
- negatief zelfbeeld
- steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan (shopping)
- afspraken niet nakomen
- aangeven het bijna niet meer aan te kunnen

Gezinskenmerken:

- multi-problem gezin
- ouder die er alleen voor staat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie
- veel ziekte in het gezin
- draaglast gezin gaat draagkracht te boven
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

4. Specifieke signalen bij seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina en/of anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen en/of zitten
- seksueel overdraagbare ziekten
- zwangerschap
- abortus

Relationele problemen

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag (parentificatie)

Gedragsproblemen

- afwijkend seksueel gedrag
- excessief en/of dwangmatig masturberen
- seksueel agressief en dwingend gedrag t.o.v. anderen
- promiscuïteit/prostitutie
- seksualiseren van alle relaties
- extreem teruggetrokken en geremd seksueel gedrag
- angst voor mogelijke homoseksualiteit
- angst voor zwangerschap
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam

- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam op slot)

5. Signalen die specifiek zijn voor Factitious Disorder Imposed on Another (FDIA) (voorheen Münchhausen by Proxy)

Factitious Disorder Imposed on Another (FDIA) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen, het toebrengen van verwondingen of infecties. FDIA kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen overlijdt aan de gevolgen van FDIA. Signalen die kunnen duiden op het betreffende syndroom zijn o.a.:

- onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld;
- medische gegevens over eerdere behandelingen is moeilijk te verkrijgen;
- symptomen verdwijnen wanneer verzorger en kind worden gescheiden;
- een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek;
- de moeder niet terugschrikt voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aan dringt;
- voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen;
- de volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulpen, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie;
- het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten;
- de moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis;
- het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden;
- vaak van arts wisselen.

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan FDIA, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl FDIA-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

6. Signalen die kunnen duiden op eer gerelateerd geweld

- (structureel) verzuim, mogelijk gestimuleerd door ouders;
- verminderde prestaties;
- verzoek om verlengde vakantie;
- te laat terugkeren uit land van herkomst;
- opzien tegen komende vakantie;
- gehaald/gebracht worden en/of surveillance door broers of neven op school/werk, niet zelfstandig mogen reizen;
- sociale isolatie/ verbreking vriendschappen zonder duidelijke reden;
- verandering van kleding, van modern naar traditioneel of andersom;
- algehele gedragsveranderingen (zie ook gezondheid en gedrag);
- er wordt geroddeld over een meisje op school en/ of haar broers/neven hebben veel ruzie over haar;

- deelname aan school/werkuitjes zeer beperkt, na werk/school weinig uitlooptijd, geen flexibiliteit.
- Dubbelleven, groot verschil in gedrag tijdens/buiten school.

7. Signalen die kunnen duiden op loverboyproblematiek

- plotselinge afwijkende normen en een plotselinge obsessie met seks;
- plotselinge belangstelling voor bepaalde jongens, veel nieuwe contacten, gaat om met 'ouderen';
- extra sociaal wenselijk opstellen (om toch maar niet te veel op te vallen);
- weinig of steeds minder binding met thuis;
- wisselt snel van emoties, is weinig flexibel, ziet niet hoe situaties kunnen veranderen;
- vermoeid en vermagerd (vaak 's avonds en 's nachts hard werken);
- verandering qua kleding, make-up; vaak heel verzorgd en erg uitdagend uiterlijk ;
- psychosomatische klachten (schreeuw om aandacht);
- zelfverwonding (verbergen of er mee te koop lopen);
- lage zelfwaardering, weinig realistisch zelfbeeld;
- makkelijk beïnvloedbaar, durft/kan geen grenzen aangeven;
- depressief;
- drinkt, blowt, eet slecht;
- veel geld of dure spullen (via loverboy);
- extreem uitgaansgedrag (in werkelijkheid haar werkplek);
- veel op straat rondhangen: daar zijn vrienden die de leemte van thuis opvullen;
- overdreven vrolijk (maskeren wat er werkelijk speelt);
- veel terugtrekken, plotselinge huilbuien, woede-uitbarstingen;
- overdreven verhalen vertellen: stoer doen, zoeken naar aandacht;
- op verschillende plekken totaal ander gedrag vertonen (verschillende werelden);
- onregelmatig schoolbezoek: andere bezigheden, is te moe na werkzaamheden;
- thuis veel problemen;
- vertoont wegloopgedrag;
- vermijdt het onderwerp prostitutie of projecteert op anderen.

Bijlage VI Vaststellen Protocol meldcode 'huiselijk geweld en kindermishandeling'

Het bevoegd gezag van Praktijkschool Uithoorn

Overwegende:

- dat *Praktijkschool Uithoorn* verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij *Praktijkschool Uithoorn* op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders alert zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat *Praktijkschool Uithoorn* een meldcode wenst vast te stellen zodat de medewerkers die op *Praktijkschool Uithoorn* werkzaam zijn, weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat *Praktijkschool Uithoorn* in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de medewerkers bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder *huiselijk geweld* wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis). Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder *kindermishandeling* wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking.

In aanmerking nemende:

- de Wet maatschappelijke ondersteuning;
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG);
- de Wet op voortgezet onderwijs;
- het privacyreglement van *Praktijkschool Uithoorn*;

stelt de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast.

Bijlage VII Algemene tips voor een gesprek met kinderen

- Ga apart met het kind in gesprek. Je kunt al vanaf heel jonge leeftijd met een mishandeld of verwaarloosd kind over zijn of haar problemen praten.
- Schend het vertrouwen van een kind niet. Doe niks zonder het kind te laten weten wat je gaat doen. Neem besluiten mét het kind, informeer het kind, betrek het kind.
- Praat met een kind in een ruimte waar jullie niet steeds gestoord kunnen worden of waar iedereen naar binnen kan kijken. Probeer schuin naast het kind te zitten, zodat het kind je niet steeds aan hoeft te kijken. Het is vreselijk spannend iets naars te vertellen aan iemand die je niet (zo goed) kent en dan ook nog diegene aan te moeten kijken.
- Of ga samen iets doen: een spelletje, een tekening maken. Ook dat maakt het gesprek minder spannend.
- Blijf als professional jezelf, een mens: word geen wandelend protocol of een professional op de automatische piloot. Behandel een kind nooit als ‘casus’, als ‘zaak’ of als ‘cliënt/patiënt’. Kinderen voelen feilloos aan of zij te maken hebben met een volwassene die er écht voor hen wil zijn of niet.
- Wees eerlijk en oprecht, geef aan als je iets niet weet of je verlegen met de situatie voelt. • Vind het gesprek met dit kind de moeite waard!
- Geef het kind een eerlijke kans om zijn verhaal te doen, laat je (dis)loyaliteitsgevoelens over de ouders achterwege. Het kind mag ouders diskwalificeren, jij niet. Maak hierin verschil tussen persoon en gedrag.
- Wees open en ontspannen in je houding, stel niet te veel vragen achter elkaar, geef het kind de kans te bedenken hoe en wat hij wil vertellen.
- Stel open vragen, of reageer met “wat gebeurde er toen, of wat dacht je toen, wat vond je ervan”. Probeer gevoelsvragen te vermijden. Het kan voor een kind dan heel dichtbij komen. Daarnaast weten kinderen heel vaak niet hoe zij zich voelden op zo’n moment, ze proberen juist vaak niets te voelen.
- Geef bij start van het gesprek aan dat je allerlei vragen zult stellen, maar dat jij het antwoord niet weet. Als het kind iets niet weet, dan mag het dat zeggen. Je wilt ook dat het kind je verbetert als je iets verkeerd zegt en dat hij of zij het zegt als ze iets niet snappen van wat je zegt.

Bron: “Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling” (VWS, 2018):

https://vak.nl/downloads/Handreiking_Participatie_van_kinderen_in_de_Meldcode_huiselijk_geweld_en_kindermishandeling_2018.pdf

Voorbeeld van hoe de medewerker een leerling kan informeren over het recht op veilig opgroeien en ontschuldigen:

Om kinderen te informeren over hun recht om veilig op te groeien hoeven professionals niet zeker te weten of daadwerkelijk sprake is van kindermishandeling. Deze informatie kan in elke stap van de meldcode aan kinderen gegeven worden. Hieronder een voorbeeld van wat de medewerker tegen kinderen kunnen zeggen: “Wat jou overkomt, is niet goed. Ieder kind heeft het recht om op een veilige en prettige manier op te groeien. Ik maak me zorgen om de problemen die er bij jou thuis zijn. Ik vind het belangrijk met jou te praten, ik wil graag weten hoe jij er tegen aan kijkt. Wat zijn de leuke dingen en wat zijn de minder leuke dingen? Zijn er

dingen waar jij je zorgen over maakt? Hoe zou jij het graag willen hebben of wat denk jij dat er moet gebeuren? Ik wil dus graag jouw verhaal horen, jij weet het beste hoe het met je gaat! Als ik je een vraag stel die je niet wilt beantwoorden dan hoeft dat niet, ik wil je vooral de kans geven om te vertellen wat je kwijt wilt. Vaak helpt het mensen om te praten over hun problemen, zodat we dan kunnen zoeken naar een oplossing. Soms helpt het al als je met iemand kan praten die je vertrouwt of is het belangrijk dat je ouders hulp krijgen bij de problemen. Of misschien kan iemand waar je ouders het goed mee kunnen vinden helpen, zoals een tante, opa, vrienden of buren.”

Bijlage VIII Relevante websites en telefoonnummers

Informatie over de meldcode

www.meldcode.nl

Informatie over Veilig Thuis

Veilig Thuis Amsterdam Amstelland www.020veiligthuis.nl 0800-2000

Veilig Thuis Kennemerland www.veiligthuis-ken.nl 0800-2000

Veilig Thuis Utrecht www.veiligthuisutrecht.nl 0800-2000

Bij spoed altijd bellen met 112.

Informatie over eergerelateerd geweld

www.leceergerelateerdgeweld.nl

Vermoed je eergerelateerd geweld? Dan is het goed een paar telefoonnummers achter de hand te houden:

- 112: Dit is het landelijke telefoonnummer voor noodsituaties. Dit telefoonnummer is verbonden aan een meldkamer. De medewerker kan direct een politieauto of ambulance sturen;
- 0900 - 8844: Dit is het landelijke telefoonnummer van de politie. Je kunt vragen naar de politie in jouw regio. Het telefoonnummer is bedoeld voor minder ernstige situaties waarbij minder spoed geboden is.
- 0800 - 7000: Dit is het telefoonnummer van de politie voor als je anoniem wenst te blijven. De politie vraagt op dit nummer niet om privégegevens, maar alleen om informatie.

Informatie en hulp aan slachtoffers van seksueel geweld

Centrum seksueel geweld

www.centrumseksueelgeweld.nl

0800-1888

Informatie over meisjesbesnijdenis

www.pharos.nl/thema/meisjesbesnijdenis-vgv/

Informatie over gespreksvoering met kinderen en over de participatie van kinderen in de

meldcode: *“Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”* (VWS, 2018):

https://vak.nl/downloads/Handreiking_Participatie_van_kinderen_in_de_Meldcode_huiselijk_geweld_en_kindermishandeling_2018.pdf